

Q. HORATII FLACCI
DE
ARTE POETICA

L I B E R.

Ordo, & Synopsis totius Operis.

Primo materiam, & partes poematis, earum inter sese consensionem explicat, à versu 1. ad 46. II. Elocutionem, seu verborum, versuumque rationem expendit, à versu 46. ad 119. III. Agit de personis, quæ inducuntur loquentes in carmine Dramatico, à 119. ad 136. IV. De moribus ætati cuilibet ac personæ idoneis disserit ad versu 139. V. de Tragedia, & Comædia seorsum disputat, à 139. ad 309. VI. Congerit præcepta quædam artis Poeticæ, & ad Poëtam formandum, alendumque docet valere in primis naturam, artem, laborem, & accurati Censoris iudicium, à versu 309. ad finem.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas,
Humano, &c. Ordo est. O caput impositum cervici equi,
amici, an risum teneretis, si corpus muliebrem superiori
admitteremini aliquam in do- parte plumis tectum, poste-
mum, ut spectaretis tabulam riori in caudam piscis desi-
pictoris, in qua esset humanû nens?

Us.

DE ARTE POETICA LIBER.

Undique collatis membris, ut turpiter arum
Destinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabula fore librum
Persimilem, cujus, velut agri somnia, vana
Fingentur species, ut nec pes, nec caput uni
Reddatur forma. Pictoribus, atque Poëtis
Quidlibet audendi semper fuit aqua potestas,
Scimus, & hanc veniam petimusque, damusque vicissim;
Sed non, ut placidi, coeant immittia, non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque, & magna profectis
Purpureus, latè qui splendeat, unus, & alter
Assuitur pannus, cum lucus, & ara Dianæ,

Collatis. Undique corrogatis, & variis animalibus velut comportatis, & collectis.

Pisones. Duo filii Lucii Pisonis, in cujus patrem Cicero est inductus; magna spei adolescententes.

Cujus, &c. Cujus partes similes erunt illis monitris, & figuris, speciebusque ridiculis, & inter se non coherentibus, quæ somniant agroti observantur: ita ut nec pes, id est, pars extrema, nec caput, id est, pars prima, reddatur, id est, congruat eidem formæ, & imagini: eandem formam efficiant.

Pictoribus, &c. At enim, inquit aliquis, pictores, ut Poëta, facultatem habent fingendi, & scribendi quidquid libue-

rit: scio, responderet, Horatius, & fateor, hanc illis dari veniam, sed ea tamen lege, ut ne monstra fingant, ut ne conjungantur animalia placida cum feris, v. g. agni cum tigribus, aves cum anguibus.

Inceptis gravibus. Initium poematis est aliquando magnificum; sed postea inanes quædam descriptiones ad propositum nihil pertinentes atreuntur, & ut panni purpurei vestiti assuuntur.

Ara Dianæ. Erat celebris Dianæ ara in Aricino nemore, quod est in Latio, cujus aræ sacerdos dicebatur Rex nemonum; alia fuit in Taurica Chersoneso; ubi hospites immolabantur, & ad quam Orestes expiandus se contulit.

Pp 4

Es

Et properantis aqua per amanos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus?
Sed nunc non erat his locus: & fortasse cupressum
Scis simulare, quid hoc, si fractis enatat ex spes
Navibus, are dato qui pingitur? amphora capit
Institui, currente rota, cur urceus exit?
Denique sit, quodvis, simplex duntaxat, & unum.
Maxima pars vatuum, pater, & juvenes patre digni,
Decipimur specie recti: brevis esse laboro,
Obscurus s'o. Sectantem lavia, nervi

Rhenum Rhenus ingens
fluvius Galliam inter, & Ger-
maniam fluit.

Arcus. Iris Pluviam ferè
denunciat, nec nisi roseida in
nube, ac stillante apparet.

Et fortasse, &c. Tu similis
es illis imperitiis, tyronibusque
pictoribus, qui nihil aliud
sciunt pingere, quàm arbores:
sed quid hoc, id est, quid ar-
bores opus sunt ad describen-
dum hominis naufragium? qui
tibi res, seu pecuniam idè de-
dit, ut naufragium suum de-
pingeres ad excitandam spe-
ctantium commiserationem;
ad quod cupressus scitè, & ele-
gantè picta nihil facit.

Simulare. Pingere: picturæ
laus enim prima est, ut res
eas, quas pingit, similes veris,
ac vivis efficiat.

Amphora, &c. Alia allego-
ria: tuum poema erat inco-
ruptum splendide, & magnificè,

vas aliquod magnum moliri,
ac fingere videbaris; mox abis
ad minutas descriptiones, quæ
sunt instar urceolorum præ in-
genti amphora: debebas insti-
tutam amphorâ, poemâ benè
ceptum ad finè usque eodem
stylo, veluti rota currente, per-
ducere.

Rota. Utuntur figuli rotâ in
fictilibus quasi torno fabrican-
dis.

Si quodvis. Quodlibet poë-
ma unum quiddam sit: ejus
partes omnes in unum veluti
coalescant corpus. Hoc primû
artis præceptum. Alterum sub-
jungit de modo componendi
singulas partes, quem esse ta-
lem oportere docet, ut brevi-
tati consulatur sine obscurita-
te, elegantia nervi addantur:
fugiat tumor, &c.

Sectantem lavia. Volentem
uti oratione lavi, ac polita.
Qui nimis coccinum, & com-
ptum

Deficiunt, animique: professus grandia, turget:
Serpis humi tutus nimium, timidusque procella.
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpa fuga, si caret arte
Emilium circa ludum faber imus, & unguis
Exprimet, & molles imitabitur are capillos:
Infelix operis summa, quia penere totum
Nescit. Hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quàm pravo vivere naso,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam vestris, qui scribitis, aquam,
Viribus, & versate diu, quid ferre recusat,
Quid valeant humeri. Cui læta potenter erit res,
Nec sacundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, & Venus, aut ego salor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici,
Pleraque differat, & præsens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.

419

ptum dicendi genus consecta-
tur, is orationem plerumque
mollem, & enervatam efficit.

Qui variare, &c. Qui oble-
tate cupit maxima, & inau-
dita rerum varietate, is inter-
dum delabitur ad res non mi-
nus absurdas, quàm si delphi-
num piscem in sylvis luden-
tem describeret, &c.

Emilium, &c. Est quidam
faber ætarius, qui imam habet,
seu ultimam tabernam, ex iis
quæ sunt circa ludum gladia-
torium Emilii (erat ille la-
pista) is elegantè imitatur

capillos, & unguis statuat, sed
totam statuam suis, & pro ra-
ta portione, constantem parti-
bus ponere non poterit; impe-
ritus, & rudis in opere con-
summando: ego tam illi simi-
lis esse nolim, quàm habere
turpem nalum, & pulchros
oculos.

Potentè. Accommodata po-
tèntati, viribus, & facultati
scriptoris.

Venus. Gratiæ, dignitas.
Amet. Sumat tractandum,
in hoc moretur, aliud probet,
aliud rejiciat.

*In verbis etiam tenuis, cautusque serendis.
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia sumpta pudenter,
Et nova, fictaque nuper, habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadant, parcè detorta. Quid autem*

In verbis. Primum præceptum elocutionem spectans, seu verba, & versus.

Tenuis. Parcus, modestus, subtilis.

Serendis. Novandis, fingendis, & quasi producendis, ut fruges facione gignuntur.

Dixeris, &c. Ea voce uti poteris commode, quam nova, & ingeniosa junctura redder veluti novam, licet constet è notis, & antiquis vocabulis. Sic. *Velivolus, Fœdisfragus*, & alia id genus nomina sunt inventa, & facta è duabus vocibus aptè junctis.

Si forte, &c. Si fuerit necesse verbū aliquod recens proferre ad rem aliquam significandam.

Indiciis. Vocabulis, quæ sunt rerum signa.

Abdita rerum. Res abditas, & ignotas veteribus.

Fingere, &c. Si est opus fingere quasdam voces non auditas, ignoratas præcis Romanis

etiam disertissimis, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem laudat Cicero in Bruto.

Cinctutis. Vox vetus, pro cinctis, live indutis cinctus: erat autem ille cinctus modus quidam vestis cum toga lacinia rejecta in humerum sinistrum inde ad imum pectus infra brachium dextrum revocabatur, & instar cinguli convolvebatur circa lumbos, pendente crurū teasus subligaculo. Virg. lib. 7. vers. 612. cinctus etiam significat acer, strenuus, & opponitur disincto. Epod. 1.

Continget. Fieri hoc poterit, licebit uti verbis ejusmodi, factis continget fabricari nova vocabula.

Pudenter. Parcè, verecundè. *Habebunt fidem.* Valebunt, probabuntur, auctoritatè obtinebunt, si è Greca lingua derivata sint, & modicè deflecta.

Quid autem, &c. Cur Romani dabunt, & cōcedent Cæcilio, & Plauto veteribus Poë-

tis

*Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio, Varioque? ego cur acquirere pauca
Si possum, invidior? cum lingua Catonis, & Ennii
Sermonem patrum ditaverit, & nova rerum
Nomina protulerit? licuit, semperque licebit
Signatum præsentem nota producere nomen.
Ut sylvæ foliis pronos marantur in annos,
Prima cadunt, ita verborum vetus interit ætas
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, nostraque, sive receptus,
Terræ Neptunus, classes Aquilonibus arcet,*

tis comicis aliquid, quod negent Virgilio, & Vario? (recentes illi erant Poëtæ heroïci, Horatii æquales.) Cur licebit Cæcilio, & Plauto nova verba fingere, Virgilio, & Vario non licebit? Cæcilius natione Insulæ, Comædiarum scriptor fuit: vocat eum Tullius malum Latinitatis auctorem: artis tamen Comicæ, & componendæ Fabulæ peritum fuisse apparet: quippe quem ipse Terentius consulere non dubitaret. Plura de illo vide in Epist. 1. hujus libri. Lucius Varius Augusto charus impressis fuit, ejusque jussu Æncidem emendavit, cum eam ipsi cremandam Virgilius moriens commisisset.

Acquirere, &c. Paucis verbis augere, & ditare linguam Latinam.

Invidior. Præ invidia vector,

cur molestè feror?

Catonis. Duo fuere Catones, alter senior, sive Censorius; alter, ejus nepos, Vicentis dictus: de utroque facta in Odæ mentio.

Enni. Ennius Poëta Latinus vetus fuit, de quo dictum præmā hujus libri Epistolæ.

Signatum. Recens veluticum proferre, & usurpare, ut recentem nummum: vocem quam usus præsens comprobat.

Ut sylvæ, &c. Ordo est, ac sententia: quando sylvæ mutantur foliis, seu amittunt folia, singulis annis pronis, & in finem vergentibus, id est, Autumno exeunte, tunc prima folia, & vetera cadunt.

Sive receptus, &c. Ostendit obiter, omnia esse morti obnoxia, etiam opera maxima, & Regiſica, quorum tria hæc de-

Regis opus; sterilisve diu palus, aptaque remis
 Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
 Seu cursura muravit iniquum frugibus annis,
 Doctus iter melius. Mori alia facta peribunt,
 Nedum sermonum fiet honos, & gratia vivax.
 Multa renascuntur, que jam cecidere, cadentque,
 Quæ nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus:
 Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.
 Res geste regumque, ducumque, & tristia bella,
 Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
 Versibus impariter junctis, querimonia primum,

delibat ab Augusto profecta.
 Primum est portus in Lucrino
 lacu ab Agrippa, jubente Au-
 gusto, factus ad arcendos clas-
 sibus Aquilones, sive ad naves
 in tuta statione collocandas.
 In sinu Puteolano inter Bajas,
 & Puteolos erat lacus Lucrinus
 (lib. 2. Od. 12.) is à Mari
 vicino disjungebatur angusta
 terræ parte, qua perforata, Au-
 gustus mare in eum lacum im-
 misit, effecitque portum, qui
 Julius est appellatus Virg. 2.
 Georg. versu 160.

Palus. Pomptina palus, sive
 Pomtina, in Latio, inter flu-
 vios Asturam, & Amasenum,
 non procul ab Foro Appii, sic
 dicta quasi Pometina, nimirum
 ab urbe Sueffa Pometica ad
 fluvium Asturam sita, unde a-
 gro totti, & paludi nomen. Eam
 olim exsiccaverat Cornelius
 Cethegus Consul, teste Plin.

lib. 4. c. 4. Verum cum iterum
 aquis esset oppleta, jaceretque
 ingens ager sterilis, imò etiam
 remis, ac cymbis perivis, Au-
 gustus iterum eamdem sicavit.

Annis. Tyberis, qui cum
 sæpe exundans agros vicinos,
 ipsiusque urbis partem merge-
 ret, ab Augusto derivatus est
 in aliam partem, & priorem
 alveum deserere coactus, mo-
 libusque objectis repressus.

Regis opus. Regale opus; ta-
 ti sumptus, ut nemo alius id
 efficere posset, nisi cui regis,
 imperatoris essent opes.

Nedum. Multò certè minùs.
Quo. Nempe versu heroico,
 & grandiori, qualis vulgò exa-
 metrum.

Versibus, &c. Querelæ, seu
 res lugubres inclusa primum
 sunt versu elegiaco, mox etiam
 sententia, id est, argumentum,
 seu res lætæ, & prosperæ, quæ
 nos

Post etiam inclusa est voti sententia compos.
 Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
 Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit Iambo.
 Hunc socci cepere pedem, grandæque cothurni,
 Alternis aptum sermonibus, & populares
 Vincentem strepitus, & natum rebus ægeadæ.
 Musa dedit sibi Divos, puerosque Deorum,
 Et pugilem victorem, & equum certamine primum

nos voti compotes faciunt.
 Elegiam porò vocat versus
 impariter junctos: quia in Ele-
 gia primus versus sex, alter
 quinque pedibus constat.

Quis, &c. Ordo est: Tamen
 adhuc certant inter se Gram-
 matici, & nondum definita hæc
 atque dijudicata lis est, quis
 primus auctor, & inventor
 Elegiæ fuerit.

Exiguos. Quia stylum Ele-
 gia tenuem postulat, non sub-
 limeam, ut versus heroicus.

Proprio. Quem invenit, &
 quò usus est in Lycamben, cu-
 jus filiam Naobulen uxorem
 expecebat, sed ab eo repulsus,
 tam amarus in eum Iambos
 scripsit, ut ipsum coegerit la-
 queo vitam finire.

Hunc, &c. Iambum pedem,
 & versum sumpsere sibi Co-
 mædiæ, & Tragediæ. Socci
 sunt humiliores calcei, quibus
 utebantur actores Comædia-
 rum; cothurni altiorem, quos

Tragediæ induebant.

Alternis, &c. Quia mutuis
 colloquiis est idoneus, & pro-
 nunciari facile, atque audiri,
 ob gravitatem quandam, po-
 tere in theatro, ubi strepitus
 ingens: denique videtur aures,
 & factus ad hominum actio-
 nes, & negotia verbis, & actio-
 nibus representanda, quod in
 Comædia, & Tragedia fit.

Musa, &c. Musæ voluerunt,
 ut referrentur, seu canerentur
 sibi Divis, id est, versu lyrico,
 Divorum laudes, & Heroum,
 qui sunt Deorum filii, victoriæ
 pugilum, curæ ludicræ juve-
 num, bæcchiæ cantilenæ li-
 beriorem.

Pugilem. Vocabantur pug-
 les it, qui pugnis, & castibus
 certabant, seque dejicere alter
 alterum nitentur in certa-
 minibus Olympicis. Vide Od.
 1. lib. 4.

Primum. Ceteris celerio-
 rem, in curuli certamine.

Et juvenum curas, & libera vina referre:
 De scriptas servare vices, operumque colores,
 Cur ego, si nequeo, ignoroque, Poëta salutor?
 Cur nescire, pudens pravè, quàm discere, malo?
 Versibus exponi tragicis res comica non vult.
 Indignatur item privatis, ac prope focco
 Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ,
 Singula quaque locum teneant sortita decenter;
 Interdum tamen, & vocem comœdia tollit,
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore:
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
 Telephus, & Peleus, cum pauper, & exsul uterque,

Vices, &c. Ordo est, si ego nequeo, & nescio servare istam carminum varietatem ab Musis, & usu ipso præscriptam, ita, ut unumquodque opus, & argumentum suo colore adumbrem, id est, suo exponam carmine, cur Poëta dicat?

Pudens pravè. Malè, & perperam verecundus. Cur præpostero pudore ductus malo ignorare quod meum erat scire, quàm illud ab aliis discere, & fateri meam ignorantiam?

Privatis. Nihil altum, & heroicum sonantibus, sed plebejis, &c.

Cœna Thyestæ. Argumentum tragicum, qualis est Thyestæ cœna, qui cum Atrei fratris uxorem affecisset ignominia, Atreus illi suos liberos epulandos apposuit. Vide Senecæ Trag. hoc argumento scriptæ.

Vocem tollit. Grandiori stylo, & versibus sonantioribus utitur.

Chremes. Senex in Comœdia Terentiana.

Delitigat. Acriter litigat, & in filium furit. Vide actum 5. Heautontimorumeni Terent. sic, desavit, pro valde sævit, denarrat, &c.

Pedestri. Versibus Jambicis humilioribus, & negligentius factis, quales à Comicis ferè usurpantur. Hoc probat exemplis Telephi, & Pelei.

Telephus. Rex Myssiæ fuit, qui cum transitum Græcis Trojam petentibus negasset, ab Achille vulneratus est, regnoque pulsus; mox tamen veniam à Græcis petens restitutus, & rubiginis, quam ex Achillis hasta eraserat, sanatus est. Peleus Achillis pater, ab Æaco suo pa-

ica.

Projicit ampullas, & sesquipedalia verba,
 Si curat cor spectantis tetigisse querela.
 Non satis est pulchra esse poemata: dulcia sunt,
 Et quocumque volent, animum auditoris agunt.
 Ut ridentibus arident, ita stertibus adsunt
 Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia laesent,
 Telephe, vel Peleu: malè si mandata loqueris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. Tristitia maestum
 Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
 Ludentem, lascivæ; severum, seria dicunt.
 Formas enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram;
 Aut ad humum marore gravi deducit, & angit:
 Post effert animi motus interprete lingua.
 Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites, pediteque cachinnum.

ente ob fratrem interfectum, exulare est iustus.

Projicit. Abjicit, non utitur ampullatis, & sonantibus, longis, & magnificis verbis, si vult auditores ad commiserationem suis versibus querulis movere.

Adsunt. Reddunt se statim similes: legunt aliqui, adstent: sententia est, nos in aliorum animis facile motum excitaturos, quem ipsi prius in nobis effecerimus.

Telephe, &c. O actor qui Telephum representas exulem, &c.

Mandata. Impositos tibi, & mandatos ad recitandū versus.

Lasciva. Jocosa, ludicra.

Format enim, &c. Ostenditur cur verba sint affectibus accommodanda: quia, inquit, natura imprimit nobis affectus fortunis nostris convenientes, & respondentes conditioni nostræ; habitui, seu statui: nunc juvat nos, id est, delectat, lætitiâ inspirat, nunc ad iram impellit, aut humi præ tristitia quasi abjicit: sed quia latent illi affectus, eos effert, & quasi foras promit lingua, quæ cum tantum interpreter sit, debet nihil aliud, nec alio modo dicere, quàm quod est illis affectibus appositum, & con-

In-

*Intereit multum, Davusne loquatur, an heros:
Maturusne senex, an adhuc florente juvena
Fervidus, an matrona potens, an sedula nutritrix
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus, an Assyrius, Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia singe
Scriptor, honoratum si forte reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sic Medea ferax, invictaque, stebilis Ino,*

Davusne. Servus aliquis vafer, & perfidus. Legunt aliqui, *Diva sine.*

Nutrix. Tales vocabantur mulieres sceminis principibus ad honorem, consilium, & custodiam, oppositæ.

Colchus. Colchis est Asia regio ad Pontum Euxinum, barbara, & veneni ferax. Assyrii sunt in eadem Asia ad meridie, molles, & voluptatibus dediti. Thebani in ea Græciæ parte sunt, ubi aer crassior homines tardiores, & hebetiores facit. Argivi, in Peloponneso, generosi habebantur, & ambitiosi.

Assyrius. Od. 4. Lib. 3.

Thebis. Od. 3. Lib. 4.

Argis. Od. 6. Lib. 1.

Aut famam, &c. O scriptor, ò Poëta, si quam personam representas famam notam, sequere illa, quæ vulgò de ipsa dicuntur, illam exhibe talem, qualem fuisse fama prædicat;

si ingis novam personam, & ignotam, cura, ut quæ de illa fingis content sibi, & convenient: ne, verbi gratiâ, primò barbaram, postea humanam exhibeas: utrumque hoc præceptum exemplis firmat.

Honoratum. Illustrem, ab omnibus celebratum.

Reponis. Ab Homero, aliisque dictum, exhibes iterum, in scenam inducis.

Achillem. Lib. 1. Od. 5. 7. 9. 13. Lib. 4. Od. 4.

Jura, &c. Affirmer, leges non sibi esse factas, & impostas, sed alijs: se legibus hominum ceterorum solutum dicas.

Medea. Od. 3. Epod. 11.

Ino. Cadmi filia, Athamantis uxor fuit. Athamas in furorem actus cum eam persequeretur, ac interimere tentaret, fugiens Ino cum filio Melicerta in mare se præcipitem dedit: Dea subinde maris est

119

fa

*Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scene committis, & audes
Personam formare novam; servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere, tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferes ignota, indicatque primus:
Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem, patulumque moraberis orbem*

facta, & Leucothea vocata: ejusque filius, Palæmon appellatus, Ovid. lib. 4. Metamorph. nostras ibi notas vide.

Ixion. Vxoris suæ patrem per fraudem interemit.

Io. Inachi primi Argivorû Regis filia, quam Jupiter in væxam mutasse fertur: eadem incestro ab Junone immisso agitata multas orbis regiones peragravit, ac tandem in Ægyptum venit, ubi culta est pro Dea.

Orestes. Agamemnonis filius, matrem Clytemnestrâ interemit, ac furiis agitatus est.

Inexpertum. Ea vox passivam hic significationem habet: intentatum; personam novam, à te primum inventam.

Ad imum. Usque ad finem poematis.

Incepto. Initio.

Difficile est, &c. Hortatur Poëtas ad trita, & nota argumenta tractanda: quia, inquit,

plus est in iis tractandis difficultatis, & gloriæ, quam vulgò creditur, si quis ea proprio quodam, ac peculiari modo tractare velit, tuque commo- dius feceris, quicumq; tragicæ etiam meditaris, si tibi sumas argumentum ex Homeri Iliade notissima, quam si fingis aliud ignotum, & indicium, id est, non dictum, non tractatum ab alijs. Porro publicum, & commune argumentum privati juris, ac proprii efficiet, si non hæreas in vili orbe, & cyclo, &c. Lambinus hic argumenta communia dici putat, in medio posita, nondum à quoquam occupata, & tractata, censetq; ab Horatio deterreri scriptorem, ne illa tractet, quia difficile fieri propria possunt, arduum est ea ornare de integro: facilius autem est tractata jam ornata variare, immutare, &c.

Orbem. Erat apud Græcos liber quidam omnium fabularum

Qq

IUM

*Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem referre pudor vetet, aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor Cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes: nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte!
Dic mihi Musa virum, capta post tempora Troja,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.
Non sumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*

rum seriem quandam usque ad Vlyssis reditum in patria, complectens paucis verbis, & sine ornatu. Hunc librum vocabant *Epicum Cyclum*, quasi orbem seu circulum Poeticum, qui omnia contineret argumenta ex Orbe illo sumenda, ut in eo scripta erant, sed variis fictionibus illustranda, & immutanda esse.

Nec verbum &c. Si quem imitaris, v. g. Homerum, non, interpretis ritu, scribes omnia sic, ut verbum Græcū, v. g. Latino reddas: neque etiam (dum illum, quem imitaris, veluti totidem passibus sequeris) deduci te patieris in aliquem angustum, difficilemque locum, unde regredi sine pudore non possis: nec verò debeas, si legem tibi à te ipso impositam, & operis totius filium, institutūq; iter sequaris.

Scriptor Cyclicus. Poëta, qui ex illo libro, quem Epicum Cyclum appellatum fuisse diximus, poematis sui sumperat argumentum: vel, circumforaneus scriptor, qui in circulis sua carmina recitaret.

Feret. Afferet, producet.

Hiatu. Tam magnificis promissis, exordio tam splendido.

Parturient, &c. Nota *Ælopi* fabula: mons quasi parturiens horribitos edebat sonitus: homines, feraque expectabant quorsum evaderent hæc murmura: mus exiguus è radice montis prodit, & metus omnis in risum est solutus.

Hic. Homerus.

Dic mihi. Est initium *Odyssæ*.

Virum. Vlystem.

Non sumum, &c. Non id agit Homerus, ut splendida exordia præponat poemati, datu-

rus

*Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, & cum Cyclope Charybdim,
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum festinat, & in medias res,
Non secus, ac notas, auditorem rapit, & quæ
Desperet tractata nitescere posse, relinquit.*

rus deinde tumum, id est, descensurus ad res humiles, & viles narrandas; sed ex fumo, post exordium obscurum, vulgare meditatur, & grandia, & splendida subrexit.

Antiphaten. Fuit *Antyphates* Leitrignonum Rex, homines vorare solitus, quem vix effugit Vlysses, præcisus navigii retinaculis.

Scyllam. Monstrum marinum, canibus succinctū. Phorci filia fuisse fertur, & à Circe, mutata inferiori corporis parte in caninos rictus, fonte, quo lavari solebat, venenis infecto. Charybdis verò monstrū alterum fuit, seu vorago tetra in freto Siculo è regione Scyllæ.

Cyclope. Polyphemo, qui tres Vlyssis socios devoravit, & ab eo inebriatus occorcatufque est: de quo, fuse Homerus lib. 9. *Odyss.* Virg. Lib. 3. *Æneid.* versu 920.

Nec reditum, &c. Non accersit longè poematis exordiū,

ut ille Poëta, qui narraturus Diomedis reditum in patriam, incipit ab Meleagri interitu, qui frater fuit Tydei, ex quo Diomedes natus. Virg. Lib. 9. versu 240. Meleagri necem illam ipsi à matre Althea, videt apud Ovid. Met. lib. 6.

Nec gemino, &c. Fingunt Poëtae, Clytemnestram, & Helenā, quæ causa fuit belli Trojanani, natas fuisse ex ovo uno.

Ad eventum. Ad rerum finem: properat ad exitum, ita ut, cum inchoat, prope absesse illum à fine putes. Incipit extrema narrare, vel media, quasi auditor jam nosset ea, quæ antecessere. Sic Virgilius Homerum imitaturus, ab ultimo anno, quo Æneas post errores varios in Libyam tempestate delatus est, incipit, & occasione dat Æneæ narrandi, quæ passus fuerit totis sex ante annis.

Relinquit. Omittit penitus, ac silet ea, quæ polita, & ornata non possunt.

Atque ita mentitur, sic veris falsa remisset;
 Primo ne medium, medio ne disceperet immum.
 Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.
 Si plausoris egēs aulaa manentis, & usque
 Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat:
 Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,
 Mobilibusque decor naturis dandus, & annis.
 Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo
 Signat humum, gestit paribus colludere, & iram
 Colligit, ac panit temerè, & mutatur in horas.
 Imberbis juvenis tandem custode remoto,
 Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine, campi;
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Utilium tardus provisor, prodigus aris,

Mentitur. Ingeniosè fingit.
Si plausoris, &c. Si expetis
 spectatorem, qui plausu tuam
 fabulam, id est, tragediam,
 vel Comœdiam approbet, qui
 maneat, id est, expectet au-
 laa, id est, donec aulaa sive
 peristromata, quibus ornari
 scena solet, tollantur eâ finitâ,
 qui eò usque sedeat, non antè
 exurgat, abeatque, quam ali-
 quis actor, seu præco dimittens
 spectatores eos solemnî voces,
 ac formula compellet, Plau-
 dite. Vno verbo, si placere fa-
 bulam tuam optas, diligens
 esto in notandis, & exprimen-
 dis moribus unicuique ætati
 convenientibus: ita ut naturis
 hominum, ingeniis, & mori-
 bus, qui cum ætate mutantur,

& mobiles sunt, detur suis de-
 cor, id est, decorus, & apius
 sermo, indoles, studia idonea
 tribuantur.

Aulaa. Vid. Epist. 1. Lib. 2.
Reddere, &c. Puer, qui jam
 articulatè loquitur, ac firma
 humi ponere vestigia per æta-
 tem potest.

Custode. Moderatore, pæda
 gogo.

Canibus. Venatione.
Campi. In campo Martio
 sub urbis mœnia juvenes exer-
 cebantur cursu, saltu, disco.
 Od. 7. lib. 1.

Cereus. Facilis, mollis in-
 stat cerâ.

Utilium, &c. Tardè provi-
 dens, & comparans: ea quæ
 utilia sunt ipsi futura.

Sublimis, cupidusque, & amata relinquere pernix,
 Conversis studiis, atas, animusque virilis
 Quarit opes, & amicitias: infervit honori:
 Commisisse cavet, quod mox mutare labores.
 Multa senem circumveniunt incommoda: vel quod
 Querit, & juvenis miser abstinet, ac timet vit:
 Vel quod res omnes timide, gelidèque ministrat,
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, censor: castigatque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum,
 Multa recedentes adimunt: nè forte seniles
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles.
 Semper in adjunctis, evoco morabimur aptis.

Aut agitur: res in scenis, aut acta referuntur.

Sublimis. Elatus, arrogans.

Pernix. Celer.

Conversis. Mutatis, dissimil-
 libus.

Studiis. Propensionibus, cu-
 ris, occupationibus, consiliis.

Cavet. Timet, fugit: cavet,
 ne quid faciat, cujus pœnitere
 possit, quod insectum, & mu-
 tatum velit.

Querit. Subaudi opes.

Ministrat. Administrat, ge-
 rit.

Spe longus. Suas spes in lō-
 gum ducens, raro desperans.
 Nemo est tam senex, inquit
 Cicero, qui non putet, se annū
 adhuc posse vivere.

Se puero. Temporis pristini,
 quod actum est, ac præteritū,
 quod fluxit, cum esset ipse
 puer.

Minorum. Juniorum, qui
 minorem suâ ætatem habent.

Anni venientes. Crescentes,
 juveniles: anni venire, & ac-
 crescere dicuntur usque ad an-
 num 50: inde, abire; ac rece-
 dere: juvenis, v. g. memoriâ,
 vires, &c. affert, quas senectus
 adimit.

Partes. Persona, mores.

Adjunctis. Vicinis, appositis.

Aut agitur, &c. Aliquæ res,
 & actiones in theatro exhiben-
 tur, & aguntur, aliqua narran-
 tur tantum gesta ab aliis extra
 scenam. Plus movent illa, quæ
 videntur, segniùs quæ audiun-
 tur; non tamen exhibendæ
 sunt actiones quædam tetrae,
 atque immanes: sunt enim ille